

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

(HARMADIK ÉVI FOLYAM.)

Megjelenik a lap minden Vasárnap és Csütörtökön. Előfizetési minden cs. k. postahivatalnál, a lapok kiadó hivatalához, címzett levelekben. Ára évenként 3, félre 6, évre 12 pengő forint.

A lap szellemi ügyeit illető közlemények a szerkesztőséghez utasítandók.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

A Szentegyház utcájában, a Kendeffi házban, 487. szám alatt.

Hirdetések minden négy hasábon egy sor után 4 pkrót közzétettnek; folytonos hirdetések 118 pkr. elengedtek. Mindenki hirdetésre 15 pkr. bérletdíj előre befizetendő.

A lap anyagi ügyeit érdeklők: u. m. előfizetés, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó-hivatalhoz utasítandók.

KIADÓ-HIVATAL:

A Közép-utczában, STEIN könyvkereskedésben.

BORKÉRDÉS.

Bonyha, 1857. dec. 30-án. — Tisztelt szerkesztő ur! A 156-dik számú Közlönyben Zürichből írt N. K. Kám neve alatt közreadott levélben magamat, ámbár nevem nincs megnevezve, vádolva érzem, szíves volt a t. szerkesztő ur engemet védelmezni, de miután a levél keletkezése előtt már több helyeken vádakot hallottam ellenembe górdított, mintha én hanyagságom által szereltet hazántól egy millió frankot szalasztottam volna el, a mi pedig nagy vád, uram! egy ilyen elszegényedett s elnyomorodott országban, mit ha tettem, nagyobb hiba lenne, mintha valakitől azt eloroztam volna: ezért engedjen megírom kissé hosszasan először a dolog állását, másodsor, hogy a mostani állásunknál fogva, mit tartok jelen borkereskedésünkről, s mi lenne óhajtam, hogy azt elérjük. — Folyó évben 27-én mártusról K. urtól igenis vettem egy felszólítást, melyre 14-dik apirilishen feleltem is, s kinyilatkoztattam, hogyha tudósítani fognak borküldésekéről, azokat a meghagyás következtében meg fogom kösölni, s a jobbaktól békakolva fel fogom küldeni; de senkitől értesítést nem kaptam, s kikkel a dolgot közöltem, igen nagy hajlamot a küldésre nem is mutattak, magam pedig egyedül, miután egy ládába 50 palacknak, s legalább 16-féle borból kellett békakolotni, annak előállítására tehetetlen voltam: e szerint tehát senkitől a békaküldés szándékáról avisot nem kaptam, s éppen azon időben gazdaságommal nagyon el lévén foglaltva, szűkségletem tartottam a Kolozsvárra menetelt, annyival inkább, mivel meg voltam győződve, hogyha némely urak visznek bék bork, szívesek lesznek, mint ugye se nagy kincset érő dolgot, egy biztos helyre letenni, s engemet arról valaki által, vagy hírlapilag tudósítani; de ilyenmü tudósítást soha se kaptam, s így az anathema kimondása rám kisse el volt hamarkodva*). — Mert a mos-

*) A nemes gróf ur tiszta hazafiságát soha senki kétségbe nem vonhatná annyira, svájci

tani helyzetetésünkben nem hiszek egy oly vakmerő vállalkozót is, ki vásárt merne kötni egy millió értékű oly borknak kiküldésére, mely azt megérdemelné*).

Hibája a magyarnak, s kiválság az erdélyinek, hogy általánosan gazdaságát elhanyagolja; de olykor egy ágának nekirohan, bármí áldozattal, hogy a nem sikerülés esetében megint abba hagyja. Így vagyunk most a borászattal, holott annak kezelését ann yira nem értjük, hogy ugyanazon hegyben termelt borunka hány hordóban van, annyi izüvé válik. Számíthatni-e ily helyzetben kiható kereskedés sikerére?

Ne gondolja t. szerkesztő ur, hogy én a borászat körüli javításoknak ellensége lennék; sőt éppen remélem, hogy hazánkban az által egy gazdag forrása fog kinyílni, kivált hogyha nemcsak divatból fogjuk azt tenni, hanem lépéseinket meggondolva tesszük, s a reá teendő áldozatoktól vissza nem riadunk. Igenis kövessünk el mindent a borászat körül, de ha a jó szándék megvan bennünk, hogy azt végre is hajthassuk. Igyekeznünk kell még előbb meglevő szőlőinket jobban mivelní, a felhagyottakat újra beplántálni, s ha lehet, hogy a belfogyasztást kielégítsük, s a külkereskedésre eleendő borunk légyen, ujakat plántálni; meglevő vagy ujjonnan építendő szőlőinket különválasztott oly fajokkal ültessük be, melyek éghajlatunkban tökéletességre mennek. S végtére tanuljuk meg a borkészítést, mert a nélkül hiába áldozunk ezreket, s kiadott tökének mind sárba dobjuk; de ha ezt megtanuljuk, ugy remélem, s meg vagyok győződve, hogy zamatos, tüzés, ugynevezett vin see-ke a világpiacán akár-

derék levelezünk is, inkább saját fatumában kereste a hibát, s éppen nem vádolta a gróf urat.

Szerk.

*) Az egy millió frank az illetők terve szerint, az erdélyi borkereskedésbe befizetendő tőke volt, melyből egyelőre csak egy rész fordult volna bevásárlásra, a többi a pincézerek képezésére, a pincékezelés megindítására lett volna szükséges. Maga a kereskedés 1861-ben vette volna kezdetét, mikor már a vállalkozó elvette pinczérei jó kezelés által jó bork küldhetek volna aforgalomba.

Szerk.

mely borral a versenyt kiállhatjuk, addig pedig a jó reménységben kell élnünk; mert akár mennyi kóstolót is küldünk ki, nagyobb összevgre alut nem tehetünk, esakis éppen arra a hordóra, melyből a kóstolót küldöttük, mivel a rossz kezelés s hozzá nem értes mián, minden egyben ötvenesből vagy minden hordóból külön kóstolót kellene felküldeni, miután mindegyik különböző bor, ez pedig a kereskedést nagyon megnehezítné.

A mint feljebb íram, első teendőnknek tartom szőlőinket jobban és nagyobb mértékben mivelní; nagyobb mértékben azért, mert mindaddig, míg annyi bort nem termeszünk, hogy a belfogyasztást kielégítsük, borainkkal külkereskedést folytatni addig az országnak nagy hasznára nem lenne*); a forradalom óta pedig ugy állunk, hogy sokkal több bort hoznak be Magyarországából, Bánáthból és Oláhországból, mint a mennyit mi Lengyelország felé kiküldünk. Mert a forradalom óta számtalan szőlők parlagban hevernek, s miket mivel is a birtokos osztály, azokat is sokkal rosszabbul, mert vagy elegendő napszámot nem kap, vagy a szőlők mostani állapotjánál fogva a rátett költséget meg nem fizetik; ezek pedig az országban a legjobb fekvésű szőlő-hegyeink.

Szőlőinknek újra való rendezésénél tisztába kell jönnünk minmagunkkal, hogy szőlőhegyeink fekvésöknél és éghajlatuknál fogva miféle bort akarunk előállítani; mert valamint neveléségre volna rosszabb fekvésű szőlőinket bakator-riezling- vagy furminttal beültetni: ugy éppen oly neveléségre, ha jobb hegyeinket az ugynevezett vékony haju-fajtákkal ültetnők be. Miután a Mindenható kegyelméből elértük azon

*) Belforgalmunkban a közönséges bor jó olesón elmegegy ugyan, de a finomabb bort, kivált a nem igen ismert pincézékből, alig lehet eladni, s ha el is, de minő áron, összehasonlítva a rajnai vagy johannisbergivel? A mint a közönségebb magyarhoni és ausztriai borok elkelnek már külföldön, elkelnek a mieink is, nem akarunk mi Champagne-vel vagy Valenciával versenyezni, de Krainnal Görczzel, Styriával sat. kiálljuk most is a versenyt.

Szerk.

időt, miszerint midőn gazdáink állítják, hogy minden jégverés mellett is jobb ha birtokunk tagosítva van, mint száz külön parcellákban, ugy azt is at kezdik látni, hogyha nemesebb bort kívánunk előállítani, ugy a szőlőfajtákat egymástól megkülönböztetni kell beültetnünk. Mert csak ezáltal érhetjük el, hogy az értet az éretlennel egybe nem szűrjük.

Annyi különböző szőlőfajtát ajánlanak, hogy valóban az ember végtére zavarba jő, s nem tudja, hogy melyikkel ültesse be hegyeit; minek következtében megtörténhetik, hogy áldozatokat tesszünk, és később látjuk at, hogy a felhasznált fajták éghajlatunk s egyéb okok miatt cölünknek meg nem felelnek. Ezért nem lesz szerfeletti dolog, ha megemlítem röviden azon fajtákat, melyek több évi tapasztalás bizonyítására szerint a költséget s munkát dusan megjutalmazták; ezzel nem akarom azt mondani, hogy más fajtákkal próbát ne tegyünk, hanem csak azt, hogy mindenki őrizkedjék egyszerre nagyban oly fajtákkal ültetni, melyek jóságát a tapasztalás még nem bizonyította be, mert zsebe nagyon is megbánhatja.

Hogy a kövér-járdován és király-szőlők mennyire vékony tüzés tiszta bort adnak, minden erdélyi szőlősgazda tapasztalásból tudhatja.

A bakatorról azon balvélemény van, hogy csak az Érmelléken megyen tökéletességre; a tapasztalás nálam éppen ellenkezőt mutat, mert a leppendi szőlőben szazadot meghaladó időtől fogva létezik külön tábla bakator, melynek most is nagyobb része abból áll, borát a vének állítása szerint örökké azon szőlőben termelt borok közül a legjobbnak tartottak, de magam is 17 évi tapasztalásom után azon szőlőnemnek tartom, mely ritkán csal, és mindig a legjobban készül el, mit e folyó év is bebizonyított, s e mellett legvékonyabb tüzés és zamatos bort ad.

A furmint, melyet még szüle-apám Leppendre Tokajból hozott, s ezért magyar vagy tokaji táblának nevezik, s külön táblába ültette, de a forradalom után kikeltetvén szőlőimet vágatni, fájdalomra na-

FELKÖSZÖNTÉS AZ ÚJ ÉVBEN.

Adjon Isten a hazának
Az új évben annyi jót,
Mennyi gyászos évet türe,
S mennyi hősi harca folyt.

Egyetünk virágzását
Vezesse a honi-kéz.
Kíre szemünk bizalommal
S szeretettel telve néz.

Virágozzék irodalmunk,
Éljenek bajnokai!
Zengjék végig bérceinket
Szívök, lelkök hangjai.

A lelkeszek, néptanítók,
Éljenek és hassanak,
Terjeszszék a mivelséget,
Mint a fényt a csillagok.

Adjon Isten szent áldását
A fölmives osztályra,
Virágozzék hazánk földje
Kezeiknek nyomára.

S a mit a kar s ész teremthet,
A műpár s szorgalom,
Hadd repüljen hét országba
Gözerön, vasúton.

Adjon Isten minden igaz
Honfi-lelket s honleányt,
Kik áldoznak a közjóért,
Annyi védszellem gyanánt.
Hozzon az új év malasztot,
S mindent a mi boldogít.
Hadd enyhítse kebelünkben
A multak fájdalmait.

P. Horvát D.

SPANYOLHONI LEVELEK.

I. *)

Barcelona, 30-dik dec. 1857.

December 23-dikán hagytam el Marseillet s karácson napján először lépek spanyol földre, e földre, melyet magyar hölgy ritkán vagy talán éppen soha se látogatott meg eddig.

Azon ország, melyet mi Spanyolhonnak hívunk, fel volt találva 15 századdal Krisztus előtt, a phoeniciaiak által, kik Spanianak nevezék s kik ott megalapítának több, még most is virágzó városokat, ugymint: Abdarát (Abdere), Malaccát (Malaga), Gaddirt (Cadix), Sobiliát (Séville) és Cardonbat (Cordova). Utánok jöttek a görögök, emlékül hagyva magok után Rhodopet (Rosas), Emporiumot (Ampurias), Sagontet (Murviedro) és Daniumot (Denia) a Középtenger partján. Mind e két idegen fajt kiűzők a cartagénaiak, kik új városokat építettek: Cartagénát, Barcelonát sat. Barcelona vala most éppen utazásom első célja. Csendesben feküdt előttem, a tenger partján, majdnem a magas, csúcsain hóval fódott pyreneusi hegy-lánc alatt, messze távolban s elrejtve öblében a rejtélyes Rosas!

Hatalmas volt az ó-korban Carthago, de még hatalmasabb vala győzője, a büszke Róma, s midőn amaz meghajlott ez utolsó előtt, Spania is vagy Iberia (igy hívják uj urai) római tartomány-nyá lön. Ez időben sok híres polgár ajándékozta a világ urnőjének: a két Seneca, Martial,

*) Meg kell jegyeznünk, hogy a szelleműs grófnő stílján vagy szavaiiban egyetlen változtatást se tettünk.

Szerk.

Quintilianus és számtalan mások, sőt négy nagy emlékü császár is itt vevé származását; Traján, Adrián, Marc-Aurelius, Theodosius.

Róma kényurainak árnyéka mellett sötét volt az egész világ. De a láthatáron tornyosultak a felhők s az idő — e nagy boszuisten — ki nem kimél se egyént, se nemzetet, végre feltára az éjszak kapuit, s előre rohant a barbar népek romboló hada. Nép népet követe s a népvándorlás árja keresztül zuhant Spanyolhonon. Ez ország sokat szenvedett az első pogány népfajok által, míg végre, a 6-dik században, üdvözle a gothot, mint megmentőt. Mert e nép, mely a távol, Dunán túl fekvő Daciából (mostani Erdélyből) kezdé vándorlását, már első honában felölté vala a kereszténységet.

Ugyanazon hit hamar összevasztja a külön elemeket, egy nemzetet alkot a győztes és legyőzöttekből. Főleg, ha hozzájárul még egyforma törvény — és ily törvény a Fuero Tuzgo kormányzá Spanyolhont egész a 13-ik századig. Alapult pedig nemzeti tanács-gyűlésen, — miben láthatni a jelen cortes-ek eredetét. A hódító és a meghódított fajtól lön egy nép, egy nemzet! Az éjszaki faj magáévá tévé a déli testvérek szokásait s megtanulá a deák (latin) nyelvet, kevervén azt némi barbar vagyítékkal. E nyelvből, az ugynevezett romance nyelvből, eredett aztán, arabs befolyás alatt, a mostani spanyol nyelv.

Cataloniában, hová vezetete útam, kevés maradványok emlékeztetnek a hajdan arabs kormányzásra, — mert az arabok meghódították volt ezt a tartományt is, két évvel betörésük után, 714-ben már de helyekben, mennyi lélek felizagó emlény nem léte közélebb időkből? — Itt virul legbujábbban a nemzetiség büszke önérzete. A jelen század kezdetén, hány derék franeczia katona nem lakola e tar bércek

közt Napoleon büneiért? Mennyi piros honfi-vér nem ömlött itt, csak egy évtized előtt a morgorva polgár háboruban?

Ily érzések befolyása alatt léptem végre földre Barcelonában. Tiszta kék ég vala s nap, melyet hetekig nem láttam a zordon éjszakban, fényesen ragyogott. Karácson napja lévén, a városi lakosság az utcákon sétált, zsúfolt tömegben, innepies, tarka öltözetben. Az egész város ünneplésé színt ölte magára. Barcelona új és szép déli város. Nekem tetszett, nagyon tetszett, — de mégis azt sugalta érzetem, hogy hiányzik valami, a spanyol bérleg. Olyannak látszott inkább, mint Frankhon, csak délebb, költöibb. A hölgyek holló-fekete hajtömege, a vállakat fedő szép csipke-mantillák alig birtak meggyőzni arról, hogy elértem a célt, mely után oly rég sovárgék! — Közelebről megtékintrvén a várost, igen szépnek találtam a főtemplomot, szigorú goth stílusban nagyon különböz Olaszhon felcizfrázott egyházaitól, melyek, meg kell vallanom, rám nem csináltak már benyomást, mint egy diszélőadásra ékesített színház, vagy bármely ünnepléses terem. A barcelonai cathedraleban érthetiaz ember az elhíresztelt spanyol áhitatosságot — de azt is, hogy itt szerelhai találkozások történtek — oly sötét, oly rejtélyes az épület: szólnak mintegy Istenről, de gyöngédén, szeliden, s nem csodálhatni, ha szenvedélytelt szívű hölgyek ott szerelmüket rejték a vallás paizsa alatt. Ily egyházban, minden érzetem, ha mély, ha őszinte, bármí legyen neve, könnyen kereslett menhelyet.

A várost körülövedzi csakiem a Rambla nagy sétáló, melyen reggeltől estig tömegelnek a polgárok. Ott láthatni cifrára felöltözött, barna spanyolnőket, Páris legdrágább kelméiben, divatos férfiakat vegyülve a körül fekvő falvak paraszt lakosaival tarka köpenyeikbe bur-

gyon meggyérült, ez épp oly tökéletességre megyen, mint a bakort, épp oly jó bort ad, csak merőben különböző zamattal; de nem terem oly bőven.

Az ugy nevezett simiger, mely Gálfalvától kezdve lefelé, s kivált a domboi s királyfalvi elhíresedett bort adja, jókor elkészül, bőven terem.

A leányka-szőlő, melynek jóságát bizonyította a szénaverősi tiszteletes papnak 1856-dik évben ezen nemből sürt bora, — mely falu a volt Küküllő-megyének legfelső résziben fekszik, a székelységhez közel, s így nem a legmelegebb éghajlat alatt, a legzamatosabb, a muskotályi zamathoz hasonló bort adott, s boráról ítélve, szőlő-fürtjei nem legjobb évben is tökéletességre mentek; ezen nemű szőlőt már nagyban mivelik külön választva Medgyesen és Bereghalmon.

Az ugy nevezett budai piros szőlő, mely minden itt lévő piros szőlők közül leg hamarabb érik meg.

A malvasiér, hogy mennyire mégyen tökéletességre a mi éghajlatunk alatt, s mennyire tökéletes bort ad, meggyőződik akárki Kolozsvárt, mely pediglen szőlőre nézve nem a legkedvezőbb éghajlat alatt fekszik, Nemesvári úrnál, kinek ezen szőlőnemből 1856-ban ontanított bora van, vagy pedig most már volt; hasonlóság Mikfalván m. Gál János úrnál. Én is bírok effélével, fürtök az idén is tökéletességre mentek.

A chassalás, mely a legjobb bort adja, s fürtjei tökéletességre mennek; nálunk is tudomra még csak Margitán báró Huszár Károlynál, és Mikfalván méltóságos Gál úrnál szürték belőle nagyon jó bort.

A riezling, a johannisbergi híres bort adja, Erdélynek legkedveltebb fajta kezd válni, s több helyeken nagyban kezd mivelné, miért nem fog ártani több helyeken véle próbát tenni. Egyébiránt tudjuk Hayas ur után, hogy a Mozel mellett az eredmény nem mindentűt elégit ki a várakozást, újra a fehér, és veres tramineuhez tértek vissza; másfelől pedig báró Babo után se Francia se Olaszországban tenyésztése nem sikerült: jó lesz tehát erről próba által tapasztalást szerzenünk, s nem csak divatból ültetni. Hogy nagyon bőven, s jót teremhet Csombordon, sajnos tapasztalásból tudhatjuk, mert ha szőlőnk adóját lejjebb akarjuk szállítani, öröklő gazdasági gyűlés által közre tett csombordi riezling bő termését, s gazdag jövedelmezését hozzá az ellen fel.

Végére, mint a Közlönyben megjelent cikkben említve van, piros portugalliai, mely a jelen évben is már szeptem-

berben tökéletességre ment volna. Lehetnek ezeken kívül még mások által Erdélyben borknak megpróbált válfajok, de előttem esmeretlenek lévén, azokat nem ajánlhatom, valamint a nálunk elterjedt, s bőven termő vékony-haju fajtaikat is. Hogy ezen fajtákkal vagy mások által tapasztalt jó fajtákkal szőlőinket könnyebben beültessük, a gazdasági-egyesület nagy köszönetét vivhatná a közérdeklő természet-gazdának az által, ha befolyásánál fogva végrehajná, hogy ezen fajtákból vagy mások által ajánlandókból, nagyobb öszvegeben késálja-fakat honnét, s mi árban lehetne hozatni, s a megrendelést maga a gazdasági-egyesület választmánya szíves volna átvenni; nem kevesebb haszon háromlanék az országra, ha a kiválasztott szőlő-fajtákból maga a gazdasági-egyesület hozatna nagyszámú késálja-fakat; s azokat kiültetvén két évi tartás után mint kész szőlő-tökéket áruba bocsátaná, mert ez által azon gazdákon is segítene, kik hosszasan nem szeretnek várni a sikerre.

A mi a borcsarnok felállítását illeti, ellenkező vélekedésben vagyok azokkal, kik e tárgyról értekeztek; én egy borcsarnok felállítását még igen jókorinak tartom, mert tartok tőle, hogy csarnokot fogunk felállítani, melyben minden lésszen, csak bor nem. Nálunk Erdélyben három osztály van a bortermelőknél: a legkisebb birtokosok, a kikhez a felszabadultak, és az egész szászok tartoznak, s egy része a városi polgároknak tartozik; ezek vagy még szüret előtt eladják boraikat, vagy szüret alatt, s így ezektől bort a csarnok számára nem várhatunk; a második osztályt tesszük a közép-birtokosok, kik terméseiknek egy részét önmaguk használatáért fel, más részét mint fekvő tökéket tekintik, hogy midőn megszükülnek, azon egyetlenegy pénzforrásuk legyen meg; ezektől bizonyos perczent hátralekkel a csarnok bort nem fog kapni; van végtére a harmadik osztály a nagyobb birtokosok, ezeknek nagyobb része boraikat mint luxus-cikket tartja, s legfőbb büszkeségét abban helyezi, ha magyarvendég szeretettel vendégeinek egy-egy jó pohár bort adhat; de ezeknek is nagyobb részénél, ha meg is volna a jó akarat a beküldésre, régi boraiktól meg vannak fosztva a forradalom által; az 1850-diki év-tized eddig még nem állított oly bort elé, mely a kül-kereskedésben sikra szállhasson; hogy ezen osztálynak is minő hajlama van borcsarnokok felállítására, maga a gazdasági-egyesület meggyőződhetett, midőn két év előtti felszólítására bort küldött be, s némelyek igen magas árt követeltek. Higye el tisztelt

szekesztő ur, annyi szép tervet hallunk, s olvasunk egyszer és máskor, hogy ha azok mind létesülnének, szegény hazánk paradicsommá válnék, de nem olyanná, mint az egykori zsidó mondá: igen, igen paradicsom lesz az országból, mert mentől előbb mindnyájan meztelen fogunk járni: igenis paradicsommá válnék; de egy nagy bökkenő van a dologban, mert a jólétnek előállításához áldozatba kerül, de ezen szótól annyira szoktunk irtózni, mind a vadállat a csörgő-kigyó bűzétől; képesek vagyunk ezeket elapazérolni, de egyenahány forintot a haza oltárára letenni, mely kamatját egy időben dúsán meg fogja fordítani, sajnálunk; elégnek tartjuk, ha szegény hazánk állapotja felett siralmas járémiádunkat elénkelyjük, s újabb, megújabb szebb és szebb, s nagyobb szerű tervekkel állunk elé; — ezzel mindent meg is tettünk. — A mint látja t. szekesztő ur, most még a borcsarnokot nem pártolom, de szükségesnek, s elkerülhetlennek tartom egy borkezelő pinczét felállítani, melynek felügyelésére ahhoz értő egyént hozassunk, de a ki nem csak közönséges pinczér legyen, hanem a tapasztalás mellett, tudományosan is értsen hozzá, ki minket, s beküldendő embereinket a szürettől fogva a bor tökéletes megéréseig tanítsa, s a theoriát a praxissal egybekösse.

De miután ennek létesítését a gazdasági-egyesületnek pénz-állapota meg nem engedi, szükséges, hogy mi nyissunk a gazdasági-egyesület szarnyai alatt egy aláírást, melyre én előre is bizonyos meghatározott évekre fizetendő öszvegek reám eső részit elfogadom. — Engedjen meg, hogy ily hosszasan irtam, de a tárgy fontosságára nem engedte kevesebbre szorítkoznom.

Gr. Bethlen Farkas.

*) Derék és idves indvány: a pinczekezelés természetes és szinte azonnali következménye a borcsarnok, ennek pedig a könnyebb s biztosabb kereskedés a külföldre, csakugy nézetünk szerint az egyént a pinczekezelésre nem külföldről kellene hozatni, hanem képezettni arra becsületes erdélyi embert. A külföldi behozottakkal még minden magyar vállalat bukott. Szerk.

BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Ragusa, jan. 11-én 1858 — A feketehegyi s hercegovinai hadieseményekről bármit is írjanak más hírlapok, a valóság csak az, miként t. i. a keresztény fölkelt rájá számra 4000, a feketehegyieké pedig 1000 főből áll; hogy Bielnánál a m. h. 23-án volt ütközet után, melyben a törökök voltak győztesek, mi se történt, az ükzet nem háborított, s itt-ott történt egyes lopások.

kon kívül egyéb nem lett; miként ugyan a múlt hónap 26-án Mostarból egy ottománi bizottmány ment Trebinjebe a rájá sérelmeit meghallgatandó, a mi megis történt, s az eredmény Konstantinápolyba küldetett, de ez óráig róla mi se tudatik.

E körülmények az osztrák fels. kormányt is arra indították, hogy a szék bátorágáról, s a népek csendességéről gondoskodjék, s e végre egy erős cordon állítottat föl. Továbbá a Sultánánál állomásozó török effendi a török lobogót bevonván, minden katonával együtt az állomást s az épületeket odahagyta, s Castelnovobába jött, hol a császári tisztviselő jól fogadták.

Azt is mondták bizonyossággal, miként a canali határszélen levő török bégől a rájá a várt fölkérték; de a bég a várat légbe röpítette, s maga 9 emberrel az osztrák földre vonult. Továbbá az általános fölkelés a gör. karácson első napjára volt határozva, még pedig úgy, hogy minden család két fegyverest állítson ki. Ugyanekkor egy Konstantinápolyból jövő futár azt becsélte, hogy vizen s szárazon nagy csapatok vannak uban Hercegovinára.

23-ik óta máig csak apró csatázások történtek 2-3 ember halálossejével az előőrök közt, s Trebinje szorosabban kerítettett össze, de ez mit se tesz, mert ez erdőben 2000 török van, kik csak akkor vívó seregnek, milyen még eddig a rájáé, könnyen ellene állhatnak; de ha az általános fölkelés Montenegró, Hercegovina s Bosniában létesül, akkor lehet hadd el, hadd el! Azonban úgy látszik, a rájá sincsenek egy értelembe, mert a vándorlás már is megkezdődött; tegnap Gravozán jel-nélemben érkezett 38 család gyermekekkel, marhákkal, s Omla éjszaki felére telepedtek.

Mikor éppen ezt írom, jelölök az imperiáról Veronából jövő fegyveres erő érkezését.

A politikai kormány részéről is illő lépések tétetnek. Például Bergatto Brenno, sanálmur-lakói, kik azért mentek a katonai conscrip-tiótól, hogy szükség idején fegyvert fogjanak, s a határszéleket védjék, tegnapelőtt in massa fölkelték s kiindultak. És ennyi készülétek nem tréfára mutatnak.

Azt is mondják, miképp a szultán az osztrák kormány intervencióját kérte volna, de ez aztán nem eshetné meg a többi hatalmasságok egyetértése nélkül. Isten tudja! Mi e szláv népeket, s jelenen Montenegrót két tekintetben vesszük: Daniló főnök egy rablótörzsnek, mit tűrni nem kellene; de herczeg Daniló s a szláv népek la akarják nyakukról rázni egy olyan absolut monarchia vasjarmát, melyet 400 év óta hordoznak; egy aljas barbar nemzet jármát, mely Európát tűzzel vassal pusztította, *) mely csak a magyar honból is 200,000-ként vitte Árpád utóit rab-szolgaságba, mely a civilizáció örökös ellene, s egy ilyen nemzet mellett föllátni a keresztények

*) Ez vádul nem használható a törökök ellen. Minden nemzetnek volt barbar kora, a harcz diadalok véresek voltak régen, s épp úgy ölt az európaiak a törököket s hurczoltak rabágrak Most a török egy erkölcsös nemzet. Szerk.

kolva, s szegény vén asszonyok egyszerű kendőikkel magyarosan fejükre kötve. Az egyenlőség itt testtől s hússá vált. — Ugyanazt tapasztalhatni a bika-viadal-téren. Túlben ugyan nincs komoly bikavívás, de van az ugynevezett Corrido de Novillus, hol még be nem tanított fiatal bikákkal játszanak a bika-hősök. Tarka, himzett öltözetükben ingerlik a bikát, sokszíni köpenyeket lebegtetvén szemei előtt s ugrálván körülötte, míg elvégre egy pár cifra dárdát szúr a matador nyakába — min a tömeg tapsol. Ily alkalommal nem foly vér. A bika és kinzói egyformán ügyetleneknek látszanak. Engemet inkább érdekel a nép magatartását vizsgálni: agg és fiatal, gazdag és szegény, mind találkozik itt, ugyanazon czélból. Sötét, komoly, néha vad arckifejezésekben lehetne olvasni, hogy egy azon nép, melylyel tréfálni lehessen. Nem ölik-e meg? Kérdé melletttem, egy kis suhancz, vén anyjától, látván, hogy a bika sértetlen visszabocsátatták akálba! — Mint mondom: ez csak játék volt, de a gyaníthatam már ebből, mily mélyen felizgathatja az embert egy komoly viadal! Meggyőződtem erről egyébiránt egy fiatal spanyol elbeszéléséből is, ki azt mondá, hogy épp Barcelonában egyszer, bika-viadal alkalmával, a nép rögtön felkiáltott: a bikák roszak — mitse érnek. Jerünk, gyujtsuk fel (perzselyük le) a kolostorokat, és úgy is lön. Az nap óta nincs több barát Cataloniában. Azt mondják, Spanyolhon több részeiben sincs. A kolostorok hol kórházak, hol szegények ápolójává, hol gyárakká váltak! — Utközben már képzelm, hogy az éghajlat, a természet, a hajdankor emlékei sok élvezetet nyújtandak — a való, a mit találtam oly erőlközé élvezetet okozott, mely várakozásomat felülmutta. Barcelonában legalább mindenben és mindenhol észrevehetni a haladást. A polgárok élénk kereskedést űznek, építenek, dol-

goznak. Kívül a környéken a parasztok nagy szorgalommal mivelné a földet, s ámbár itten Cataloniát nem tartják gazdag tartományának, — mégis három aratás történik évenként. De még nagyobb örömet okozott a mindenből kilátzó anyagi jólét s a nép szabad mozgása s látszó megelégedettsége. Spanyolhonban minden tartomány maga rendezi, ugynevezett Deputat-ion provinciál által saját belügyeit, függetlenül a madridi kormánytól s e rendszernek a következtése aztán éppen az, hogy a nép szabad és csendes. Bizonyosságul annak, milyen egyetértés létezik kormányuk és a kormányzatok közt, csak egy adatot kívánok említeni. — Barcelona mellett van két vár-erősség. Az egyik, a térségen, kelet-nyugatnak a Szadellata, a kikötőnek jobb oldalán dőlnek a híres Mont-Enick tetején várral koronázva. Régi történelmi híressége elcsábít engem megnézni. Kis falusi kocsiában felmáztam tehát a meredek, kigyózó ösvényen s akarattalul eszembe juttat az örökösödési háború (guerre de succession) — melyben Anglia szövötközött volt Ausztriával, a czéltől, hogy egy habsburgi herceget erőltetett a spanyol trónra. Eszembe juttat Peterborough, angol vezér, ki azon időben ostrom alá vevé a híres erősséget, még pedig a tenger felől, s felmászva egy szép reggel matrózaival a meredek közik. E csodálatos merészség annyira meglepte a várparancsnokot s a város kormányzóját, hogy a vár bevétele után a város is capitulálni akart. De míg a két hadvezér tanácskozott a kapuk előtt, egy csoport berohant a táborból a városba és zsákmányolni kezdte azt. A spanyol tábornok szemére hánytá e rendtelenséget az angol vezérnek, mire ez megkérte, engedné, hadd menjen be katonáival s hadd kergesse ki a zsákmányolókat — becsület-szavát adván, hogy legott kihűződik a rend helyreállítása után. Ugy is tön: e két lovagias vezér

értette egymást és hitt az adott szóban. Nem csalódott benne.

Ily gondolatokba merülve érkeztem a várkapu elé; azt híven, hogy legfennebb onnét leend szabad körülnézni a vidéken. Tévedés, a nélkül, hogy csak kérdézték volna, ki vagyok, egy várőr tüstént elment engedelmet kérni a kormányzótól, megnézni a várat — mit ez utolsó nagy készséggel mindjárt megadott. Felmentem tehát az erődítések csúcsára. Felsőleg látványt terült el szemem előtt, tenger és száraz föld fölött. Lent a város, födélteken palotái és házaival, — a kikötő temérdek árbozerdejével, jobbra a Középtenger végtelen síksága, sima, átlátszó mint egy tükör; balra a gazdag simaság (róna) a tengerpart Szirra de San Geniz közt, mely festőleg zárja el a láthatárt; végre mögöttem a még gazdagabb Llamira de Llobregat, sötét bércek által körveve. Végre, messze távolban a Montserrat csipkés csúcsai, mit a hir Spanyolhon egyik legszebb vidékéről tűz ki. Szerencsétlenség, hogy az ott uralkodó hideg idő nem engedte, hogy mennék most oda!

Lejövet megköszöntem a kormányzó szíves-ségét s bámúltam azon országot, hol annyi bizálommal viseltetik a várnagy a nép irányában. Tudni kell pedig, hogy Barcelonát a legforradalmiabb városnak tekintik.

Más nap meglepetésem még növekedett, midőn nyitott kocsi, minden pémbule nélkül bementem s körüljártam a citadellát, a nélkül, hogy bárki is csak megszólított volna.

Mielőtt bezárnám az első leveletem — ne felejtsek el az embereket, se az életet, se a holtakat. Az első a legkellemesebb szórakozást találják este színházukban, s csakugyan a legnagyobb és legszebb is egész Európában. Az opera Londonban nem oly nagy, az Académie de musique Párisban nincs oly jól kivilágítva,

s az olasz dalmü igen jól adatik benne. A nők izletesen, habár sokszíni kelmébe öltözve s igen kitűnő szépségűek — fekete hajfűrtjeik s szenvedélyes villogó szemekkel.

A halottakra is különös gond fordítatik. Nyugszanak egy ugynevezett Campo santon — szent mezőn, négyesgűz térfallal körülveve. Belülről emlékeztet első látásra az első kereszténykori katakombákra s egyszersmind a pogány római columbariumokra; azon különbözőséggel, hogy föld fölött építve. Keresztformában nyulik el négy-négy szög, három-négy e-meletű köépület, melynek falain kis, ajtóforma lyukakon beteszik a koporsót egy téglával kirakott ürbe, mit aztán befalaznak, halotti kövel, felírással s numerosokkal látnak el, — rá írva még: N. N. halott tulajdona. E temetés-mód nekem nem tetszik, — csaknem neveltség. Nem szól se az érzelmezhez, se nem bírja költői oldalát, legyen a jelen más országokbeli, se a hajdani görög s római szokásoknak.

Hogy azonban ne végezzem levelem ily komor tárggyal, elmondok mit hallék — de mit, fájdalom, nem láték. Barcelona különös furcsái közt létezik egy, mely magában elég szoraka. Szent Tamás napján, karácson előtt t. i. a parasztok behozzák a körül fekvő falvakra pulykákat s még apró marháikat. Kalitkájok sorba rakva a sétatéren, s a csinos városi hölgyek, legdiszesh öltözetükben egész délután sétálnak a pulykák előtt fel s alá. Míg végre minden ember vesz egy pulykát, — mert karácsonra azt nem enni, szinte bűn!

Ha érdekesnek találja szekesztő ur ezen adatokat, honunkban kevésbé ismert országról — majd Valenciából s más helyekről folytatandom tudósításimat. Hazafias üdvözléttel.

Telekiné.

enyomására valóban csak olyan dicsőség volna, mint mikor II. Julius pápa a török segélyt kérte Velence s Franciaország elnyomására. Ámde hagyján; majd meglátjuk, a bücs kormányok mit teendnek? mi mind jót remélünk!

Farkas Sándor.

Szamoskönyei levelek. I. — Ezen új le-
velsorozatot új reménnyel, új kilátásokkal
kezdem meg. Nem maradt eredmény nélkül több-
szöri felajdulásom „a magyarelem szemlélomá-
si kihalásáról v. dékén!“. Gondolkozni kezdettünk
a veszély terjedésének megállításáról. A job-
bak nézete a tárgyakban következőkben öszpon-
tosult.

Dézsén, mely a környéknek anyavárosa,
melyben még eddig a magyar elem erőben, s tul-
nyomóságban van: állíttassék a fennálló
elemi iskola mellé egy legalább is
négy osztályú mellérendelt tanoda, hol
a városi polgárok és a vidéki birtokosság gyer-
mekei kellő kiképzést nyerhessenek. Fajdalom-
mal tapasztaljuk ugyanis, hogy a vidéken számos
nemes család gyermekei a nép közt bután és
neveletlenül nőnek, nem lévén módjokban a je-
len terhes viszonyok közötti Gyozsvárt, vagy
más távolabb helyen taníttatni gyermekeiket, mit
a közelben maga megőrülésétől minden be-
csületes birtokos örömet tenne. A városi gyer-
mekek közül is az elemi oktatáson kívül kevés
nyerhet jövőben fensőbb képződést a hasonló szük-
ség miatt.

Innen mind azért, hogy a nemzeti érdeknek
elég tétessék, mind azért, hogy a nevelésügy
ez elhagyott vidéken a haza s az emberiség
virágzására előmozdítassék: egy real irá-
nyu tanodának alapját Dézsén, a magyar
elem ez egyetlen erős községe, le kell tennünk.

Emez alapot maga a dézsi reform. egyház mu-
tatta ki, átjárólva e célra a templompiac felől
kerítése körül azon helyiséget, hol a régi mé-
szárszék volt, melyek felsőbb rendelésből
lerontatának, mi által az egyház 200 pfnyí évi
hasznóból vesztett. Balogh György mérnök
és építész, városunk fia, egy 26 öl hosszúságú
igen csinos épületervet készített, mely ha min-
dent pénzbe számítunk, körülbelül 30,000 pfba
kerül, és 2000 pengő forintot jövedelmez éven-
ként. Tehát csak ezen díszes épületet kell a vá-
rosnak és vidéknek, s ha ettől ki nem telik, a
nemzetnek, felállítania, s ez magában elégséges
alap lesz egy real-tanoda fenntartására.

E tárgyban a dézsi egyházi tanács legköze-
lebbi ülésén felterjeszté a f. egyházi tanács-
hoz, melyben kimerítő növeztet elmondta; felkü-
ldötte a jeles épületrajzot is, s csak megöröszítésre
várunk onnan, és a cs. k. kerületi hivataltól, s
azonnal megpróbáljuk az ígét testté változtatni.
Már is tetemes ajánlatok tételek mindenfelől,
melyeket a maga idejében a lapok során részle-
tesen közölni fogunk, s eljárásunkról számadá-
sunkat a nemzet elibe terjesztieni el nem mulas-
zandjuk. Adjon Isten ohajtott eredményt!

Zömlén.

KOLOZSVÁRI NAPLO.

* Mult esztendői álarozos bálunk
igen látogatott és élénk volt. A terem 10 óra-
kor már egészen megtelt, s a Pongrácz bandája
által harsogtatott zene hangjai közé, élénk cse-
vegés, vidám fölvevélés és szipót álbeszed zaja
vegült. Álarozozal és álaroz nélkül igen szép
társaság gyűlt össze. Ez utóbbiakról szólni ké-
nyes, de a mi a „szép maszká“-kat illeti, meg-
kell jegyeznünk, hogy azok egy része, kétség-
kívül visszatartoztatva a fölismertetés félelmé-
től, néma szerepet vitt, már pedig az álaroz-
nélküliek csak kivételes esetekben, vehetnek
maguknak jogot a megszólításra.

* Brassóban, f. h. 6-dikán, a fenytékház
egyik kályhájá kigyulladt, a bűnvizsgálati okmá-
nyok egy része elégett, és a 140 főre menő ra-
bognak illető helyükön megtartása csupán a
helytartóság erélyes intézkedésének tulajdo-
nitható.

* Debreczenben az ottan működő szin-
társulat két tagja, Mátrai és Szabó, mint a V.
Újság írja „önkéntes rögtönzésekkel, a legsü-
letlenebb görömbasággal, s oly kifejezésekkel
illeték“, az említett lap levelezőjét, ki őket meg-
bíráltta volt, hogy a színházi közönség, s magok
az értelmess színészek is megbotránkoztak, s a
közönségnek indignatíójokat éreztetése adták.

* A „Pesti Napló“ írja, hogy a „Magyar
Posta“ jan. 17-dikén megszűnt.

* Az erdélyi országos földteher-
mentesítési bizottmánytól mult év vé-
geig 855 illetékjogosított részére 5,459,860 ft
kárptólási tőke, s tőkésített kamathátralék fejé-
ben 949,956 ft, összesen 6,409,816 ft liqui-
dáltatott. (S. B.)

— Majlandból jan. 13-án írják, hogy
Ferdinánd Miksa főherceg rosszlléte miatt
nem hagyhatja el szobáját, továbbá vezérőrnagy
s gyalogsági dandárnok gr. Hoyós Antal 11-én
szélhűdésben meghalt.

* Musset Alfred francia költő sírjára
Napoleon császár szándékozik nagyszerű sír-
emléket emeltetni.

— (Adakozás.) A szamosújvári templom
számára Szentiványi György ur küldeménye hi-
báson értetvén egyéb küldeményei miatt, utóbbi
értésülésünk szerint egy igazítjuk ki: Szent-
iványi György és neje Tompa Julia urnő két pf.
Szentiványi Gábor 1 ft. Szentiványi József és
neje Szentiványi Krisztina 36 ft. Szentiványi
Zsigmond és neje 54 ft. — Összesen négy pf.
küldöttek be szerkesztőségünkhez.

Nemzeti színház. (*) Január 18-kán: „Nem
mind arany a mi fénylik“, vigi. 3. felv.
írták Thomas és Morton. — Szigeti József, mint
Plum István, mondanunk se kell, hogy jeles
volt és tetszett; de a darabról ezt egyáltalában
nem mondhatjuk, jóllehet viribus unitis íratott.
Mártha önfeláldozásának szükségessége túlvitt;
az a bőkezűség pedig, a melylyel Leatherbrid-
ge asszony annyi pofont ad Tóbiásnak, szintén
túlesik a humoristicum határain, s végre un-
dort. Igen illik e darabba a példabeszéd, mely
annak címét képezi. Közönség csekély számmal.

Január 19-kén: „Lowoodi árva“, drá-
ma, írta (de regény után) Birch-Pfeiffer Sarolta.
— Rochester lord egyike Szigeti J. legát-
gondolható szerepeinek, s bizonyára több élet-
hűséggel alig lehetne ecsetelni e jellemet, mint
ő azt tenni tudja. De ez esti játékát itt-ott bi-
zonyos lefeszültség jellemző. Láttuk mi e sze-

repet töle több kedvel és melegséggel is adva.
Hanem hát az egészen a lehetett oka, hogy
Eyre Jane személyesítője, Lángh Boldizsárné,
semmit se „csinálhatott“ szép szerepéből. Előre
elnézést esedezt, hogy kissé be van reked-
ve, s valóban a második felvonás alatt már alig
bírt beszélni. De ha e berekedési körülmény
közbe nem jö is, e hatalmas szenvedély ábrá-
zolására Lánghné nem bír kellő tulajdonokkal.
Hangszerve igen gyenge, s arczjátéka nem e-
légő kifejező. Mily hatalmas jelenet az, midőn
Jane szemébe kiáltja Reed asszonynak, hogy
gyűlöl, stb.! Lánghné erőlen galambpévével
„csinálta“ az egészet, s az előadás érdeke, az
illusio, már magában azon körülmény által is
semmivé lőn tőve, hogy az embernek részvét-
et kellett érezni a színésznő iránt, kinek
nemcsak szerepkörén kívül első feladatokkal,
hanem a berekedés nehézségeivel is kellett
küzdöni. Bizonyára feltehetjük pesti vendégünk-
ről is, hogy sajnálta e körülményt, mely reá
nézve kedvetlenítő lehetett.

Január 21-kén: szünet.

Január 22-kén: „Szent Pál torony ha-
rangozója“, dráma 4. felv. egy előjattékkal,
írta Bouchardy. — E mindenféle regényes
dráma egy része történet, (a mi nem azt teszi,
hogy igaz történet), más része elbeszélést, azaz
nem cselekvényekben foly le, a mi nem
válik dícséretre. Előadatot Turcsányi Imre
járára, ki egyike a társulat hasznos tagjainak,
s ki iránti szívességből Szigeti József (János
vadász) is fellépett és az előadás érdekét művé-
szí játéka által nagy mértékben emélt.

Gabona ár. Jan. 14-ről 1858. Bécsi-mérője
p. p. Tisztábuza 3 ft 21 kr. Elegybuza 2 ft 32
kr. Rozs 2 ft 8 kr. Árpa 1 ft 52 kr. Zab
48 kr. Török. 2 ft 4 kr. Pityóka 54 kr.

KÜLFÖLD.

Franciaország. — A januárius
14-diki merényletről özönlenek a
januarius 15-dikén kelt rendes tudósítások.
Jobbadán összehangzólag szólnak, s csak
annyiban ellenkeznek egymással, hogy né-
melyek szerint a vetgolyók egy házról
jöttek, míg mások előadás szerint, a go-
nosztevők az utcán voltak felállítva. Va-
lamennyi tudósításból azonban kitűnik a
merénylet borzasztó jelleme, melyet a
„Constitutionnel“ nem ok nélkül hasonlít
össze az első consul élete ellen 1800 ka-
rácon estéjén tett bűnös kísérlettel. A
„Moniteur“ 15-ki tudósításából még csak
azt említi meg, hogy a töltött golyóktól
eredő dördület háromszoros volt, s épp
azon pillanatban történt, midőn a császár
és császárné a nagy opera-színházhoz meg-
érkeztek.

A „Pays“ szerint a fedezetből két ka-
tona azonnal szörnyet halt. Az ajtót, me-
lyen a császári pár a kocsihoz ki akart száll-
ni, nehéz volt kinyitni. Midőn a színház-
igazgató a kocsihoz futott, hogy a császárt
üdvözölje, s a császárnénak karját ajánlja,
ez utóbbi ezt felelő: „Mutassuk meg nekik,

hogy nem vagyunk gyávák mint ők.“ Más
tudósítások szerint, a császárné az első
meglepetéskor hangosan felsikoltott, de
hamar lelket vett ismét, látván, hogy a
császár nincs megsérülve. A merénylet
előtt öt percczel találkozott Hebert
rendőrhivatalnok az olasz Pierrirel, a
kinek Párisba visszatérte az előtt való nap
volt jelentve. Ezen embert, a ki 1852-ben
Franciaországból ki volt utasítva, hamis
és a londoni belga követ által láttamozott
utlevéllel Brüsselen keresztül 12-én este
érkezett vissza Párisba, Hebert felismerte,
habár öt év óta nem látta is; elfogatta, s
megmotoztatá. Egy granátot, egy hatső-
vű revolvert és egy tört találatk nála. A
merénylet többi szerzői és bűntársai éjjel
elfogattak.

A „Patrie“ szerint azon kocsi elé,
mely a császárné előtt ment, az operaház
közlelben néhány akadályt tettek, alkal-
masint azért, hogy a császár kocsiját las-
sabb menetelre kényszerítsék, s akként
III. Napoleont biztosabban találják. A csá-
szári pár megérkezte előtt — írja egy pári-
si levél — egy igen csinos öltözött uriom-
ber állott az opera-ház előtt; egy rendő-
szolga el akarta onnét távolítani, de az to-
vább is ott maradt állítván, hogy a császár-
nak valamiért esedezni kíván. A császár
megérkezésének pillanatában ez ember, ka-
lapját szembeötölve lebegtetve köszöntött.
Mire az első pattanás történt. A császár
arcza valami üveg darab által
könnyen meg volt sebesítve. Ha-
sonlót írnak a császárnéről is.

A „Kölni lapnak“ írják: „Az explo-
siók alatt a levegő nyomása oly erős volt,
hogy a gáz a boulevardon csak nem ela-
ludt. Az opera-ház ablakai, valamint az át-
ellenben eső házaké be vannak zuzva. A
színház külsője és több magánház erősen
meg van rongálva. A császár hidegvérü-
ségét bámulták. Midőn a korszikai Ale-
sandríai rendőrbiztos, ki már a Pianori
féle merényletnél is kitüntette magát, emelt
tőrrel a kocsihoz rohant, a császár így szólt
hozzá nyugodtan: „ereszsze le hát ön a hág-
csót.“ Szerencséje egyébiránt az
uralkodó párnak, hogy a harmá-
dik pukkanáskor már nem a kocsi-
ban, hanem az utcán volt, mert
ezen explosio rombolta el a ko-
csi elejét. A császár fél óra múlva egyet
fordult a Lepelletier-utcában, melyet már
akkor rendőri és katonai csapatok foglaltak
el házkutatások eszközése végett.“

Egy levelező szerint az elfogottak szá-
ma 30-nál több, s valamennyi olasz.
Egy O nevű olasz is elfogott, a ki grófi
czimet visel, s bevallotta volna, hogy ő

EGY ANYA.

Eredeti beszély.

„Eszter“, „Tudós leánya“ sat. szerzőjétől.

II.

(Folytatás.)

Aztán ez szép ország — minő kevés van!
Ha óriási sziklái, vad rengetegei nagyszerű
benyomást tesznek az utazóra; Kanaánja a Ma-
ros, Szamos, és Ott völgyei s a Mező-
ség — teremhetnek százszor annyit, mint
a mennyit gyér népességünk kicsal kebelükből,
hegyei s bércei pedig kincset rejtenek. Az
egész magyar elem elérne a kis testvérházá-
ban. — Igaz — nem volnának oly nagy ura-
dalmak, s nem volna annyi tér; de hiszen itt
csak a lehetőségről szólnak.

Vannak Erdélynek bájos, csendes völgyei
— susogó forrásokkal, fátyszerű nyirligete-
ikkel, mintha éreznék, hogy a nagy világ ipara
— még nem kérte meg őket, hogy hajóit to-
vább szállítsák.

Vannak vidékek, hol minden békét és sze-
relmet lehel, hol a havasi patak lágy virágok
közé lejt, s a szellők zöld halmok halántékain
ömlenek alá.

Ha aztán magyar hazád védőbástyájában él-
ted át ifjú napjaidat; — mikor a küzdelem s ki-
sértetek sziklái közt szived eszménye kísért, s
éveid tele bekövetkezett, hol lehetne jobban
megpihened, — mint hol őseid halmvai pihen-
nek, s a szirtokről s bércekéről képzeltet nem-
tői az elhunyt századok emlékeit susogják fü-
ledbe.

De ne merengjünk tovább, helyezzük el

gondolatainkat, mint madár helyzi el fészke
ágacsáit, hogy abban fiait növelje föl, — ér-
resztjük életre emlékeztetinket.

Eszményeink egy része Kolozsváron vagy
Kolozsvártt — mikint mi erdélyiek mondjuk,
— s vidékén folyván le, szükség, hogy a ke-
délyes magyar városnak képt adjuk.

Ez a mostani Kolozsvártól sokban külön-
bözik, de mihelyt kimondjuk, hogy nem 1857-
ben, hanem 1809-ben vagyunk, a különbség
magamagát fejti meg.

Erdélynek sok régi krónika írója volt. Nem
esoda tehát, ha régi szokásainkat tudjuk, s a-
zokban — mikint a hajdani kor életében — elég
otthonosak vagyunk.

De e jó korrajzok egyet feledtek, hely-
segeink pontos leírását. Innen van, hogy
még a legközelebbi multról sincs egészen tisz-
ta fogalmunk, s e részben a saját honukba sze-
relmes és csak azt egészen jól ismerő franczi-
áknál — sokkal hátrább állunk.

Nem felesleges tehát az 1809-ki Kolozsvárt
— felújítani az öreg urak emlékeztetésben, s föl-
varázsolni az ifjakéban.

Csak úgy, mikint jelenben — mosolyognak
reánk a szép zöld hegyek, a savanyu bort ter-
mő bércek, csak oly szellős, tiszta és fűszeres
a lég, mely a kedves kolozsvári völgyön át-
leng, — mint most.

Ott áll még a Fellegvár, kissé távol a fele-
legektől; de hiszen nem rég valaki még a sze-
gedi várt is fellegvárnak nevezte. Ha messze van is az állhatlan felelegektől — an-
nál jobb!

All a főcgyház, — de ama hegyes fülű fődél
ablakok nélkül, melyek biz azt igen középsze-
rűen ékesítik, s az épülő s a fontolva haladó —
leendő torony híján.

Szép, kedves régi épület! Szent homályá-
val, magas, ősz boltíjaival, a buzgó imádko-
zókkal, s az igen nem szép s igen felesleges
épület-körözzel. — 1809-ben azonban — ne-
hány azon csicsós házacskákból, melyek most
oly szerényen és szemérmesen kandikálnak
Kolozsvárnak nyílt, tágas terére, nem létez-
tek s helyüket rongyos bódék foglalták el.

Vakmerőség lenne talán az építészett ezen
incunabulumait visszaahajtani, ha egy kis ment-
ség is szólna mellettük: az t. i. hogy azokat
könnyebben lehetne szétrombolni, s az egyhá-
zat hatalmas keretétől megszabadítani — egész
tiszteltteljes agg szépségében előtűntetni.

A Bánffy-palotával szemközti építményekről
— azonban — kalap emelve kell emlékeznünk,
mert ezek dícséretes következetességgel s ki-
tartással — százados sárát kiállták, s teljes
mértékben megérdemlik a századok óta viselt
Öszer nevet.

Hogy a szép tér közepén ez időben semmi
emlék nem volt; — a Kendefi, Jósika, Mikes,
Eszterházi s más kitűnőbb épületek vagy nem
léteztek, vagy egészen máskint néztek ki, tud-
ja minden kolozsvári öreg ur; mint szintén,
hogy ama hálósüveges — fődeleknek, me-
lyek most majd nem eltűntek — nagy bőségé-
vel díszeskedett az 1809-ki év.

A körfalnak nagyobb része is épen állt, s a
közép, magyar, torda, monostor és
szénueteza daczos, öreg tornyaiak is hosszú
életet jósoltak az emberek.

Ellenben laktanya, a Trencsivár külterén,
a népkert, múzeum, játékszin, s nagy száma
azon kedves, derült kinézésű külvárosi majo-
roknak, hol jelenben oly jól érzi magát az em-
ber nyári napokban, mint ha éppen falun volna,
— mindez nem létezett.

Nem gondolt még senki a külső-magyarut-
czai protestáns egyházra, s a városunknak

ben — intra muros — kissé paczkázóbb, hadi-
asabb kinézése volt, a külvárosok egészen fa-
luhoz hasonlítottak.

Ha a kolozsvári lakos, ehez a belső-torutczai
két águ templomot képzei, s valami régi
német divatlapban átlapozza ama szörnyületes
1809-ki divatokat, — ugy némi fogalma lehet
az akkori Kolozsvárról.

Mivel azonban a kép kiegészítésére a staf-
fage elkerülhetlen, mondjunk vajsjin kesz-
tyűs, szárnyas, nyakkendő, választott haju, s
nervosus, — de azért olykor igen férfias s
hazafiai érzelmű ifju urainak valamit arról,
mit tartott a divatvilág akkor szintoly szépeknek,
mint most a paletákat és crinolineket.

Akkortájtban az ember még gyakrabban ta-
lálkozott magyar öltözettel mint jelenben — mi-
kor magyarosan csak akkor öltözünk — ha pa-
radét csapunk. Ünnepeleket, látogatásokat, nagy
ebédek s táncvigalmak alkalmával, — a ma-
gyar öltözet még igen sokszor látottat s a fi-
atal vagyonosabb házak gyermekei magya-
ruha nélkül — lehetlennek hiendék elérhetni.

1809-ben a menték és dolmányok éppen
oly rövidke voltak, minő hosszúak egykor 1409-
ben. Aztán az öreg uraknál meg igen gyakori
volt a félhosszu, elül — frakká kanyarított men-
te, s ama kis kardocská, melylyel bizony még
káposztát is nehéz leende aprítani, nem hogy
törököt és francziát levágni.

A czopf se hiányzott egészen, sőt emléke-
zetében lehet mindenkinek Tordán a Pénteki
ur hosszú — hosszú czopfja, s az annál nem
rövidebb dependencia, melyet Fortini jogta-
nár Kolozsváron — viselt.

A nadrágot se vonta még senki a czizma
fölé.

(Folytatjuk.)

Lepelletier-utcában ment és egy bombát röpített le. O. nehéz sebet kapott, mi azonban őt nem gátálta, hogy lakásába visszavonuljon. Kutatás közben 8—9000 frankot találtak nála angol aranyban, s angol bankjegyekben.

A „Corr“ azt hiszi, hogy a pokolgép alkalmasint a 24-dik számú házban lön elcsúszva; míg mások a vetgolyóknak kézzel lett hajtását vitatják. Ugyanazt állítja, hogy a három gépben száz töltés golyónak és nagy srétnak kellett lenni. Egy bécsi lap sürgősen szerint hajtott vetgolyóknak kupalakuk van, belül gyutacsokkal, úgy hogy akármely oldalra esnek, mindenesetre elpattannak.

A nagy esemény politikai jelentőségét azzal szelidítik némelyek, hogy az orgyilkolás most is idegen földről jött be Franciaországra. Azonban az olaszok bizonyosan nem mentek volna Párisba, ha ott számos társakra és rokonszenvekre nem számíthatnának. A „Constitutionnel“ szerint a jan. 14-ki merénylet, azon cosmopolita-demagogia műve, mely magának tulajdonítja a gyilkolás kiváltságát egész Európában, s melynek főhadiszállása Londonban van.

A „Kölni lap“ szerint a császár még azon este értekezletet tartott az angol követtel, a ki 15-én Londonba fontos sürgönyökkel futart küldött. Mint írják, a császár Angliától a menekültek eltávolítását fogja kívánni.

A vizsgálatot rendkívüli eréllyel folytatják. Brüsszel, London és déli Franciaország felé ügynökök utaztak el. A Párisban jelenlévő képviselők másnap reggel kétszer gyűltek össze egy felirat fogalmazása végett, a melyben kívánják, hogy mind kifelé mind benn oly rendszabályokat kell tenni, hogy hasonló újmerényleteknek eleve vétesek. Gróf Morry, a tanács elnöke,

rendkívül fel van bosszankodva az angol kormány ellen. Beszédjében, melyet a törvényhozó test élén a Tuileriákban tartott, így szólt: a népek kérdik, hogyan lehetnek barátságos kormányok tehetetlenek az orgyilkolás műhelyeinek szétrombolásában; a képviselők közreműködése bizonyos, hogy e koronként előforduló rázkódásoknak minden áron véget vetészekesszük. A császár köszönő beszédében viszonzá, hogy el van tökéltve a szükséges rendszabályok megtételére, a nélkül, hogy a szilárdság és mérséklet eddig követelt utjából kitérne.

E szerint nem lehet kélleni azt, hogy a francia kormány a menekülteket illetőleg új biztosítékokat kívánand Angliában és Belgiumban, s tán Piemontban is. Mazzini még jan. 10-kén az „Italia del Popolo“-ban egy 8 hasábnnyi cikket tett közzé a „tett“ embereihez, melynek rövid értelme: „Az összeesküvés nem jog, hanem kötelesség.“ Valóban már is táviratozzák Turinból 15-ről:

„Itt rendkívüli bosszankodás uralkodik a Napoleon császár élete ellen elkövetett merénylet miatt. Sajnálatos és szerencsés-kíváncsi nyilatkozatok vannak készülöben. A quæstura teljes tevékenységben van; házkutatások is tartattak, de minden eredmény nélkül. Sok menekvő kiutasításáról is beszélnek; a minisztertanács egybegyűlt.“

Anglia. — A „Times“ hasonló helyet foglal el a jelenkorbeli napisajtóban, s e sajtóvezette közvéleményben, mint a római senatus a hajdani földkerekségén: „Roma locuta est,“ mondhatni a „Times“ról is, a midőn száját komolyan felnyitja. E hangos szája s világra szóló hatása lap ellen nagy panasza van a Londonban levő párisi követ-ségnek azon vezércikknek miatt, a melyeket egy Palmerston lord kabinetjéhez közel álló statusférfi adott ki Lajos Napoleon ellen. Lajos Napoleon! azért irunk most, mert

eleget irtuk már így is: Napoleon Lajos. Egyébiránt a francia követséget megnyugtatta az angol kabinet azon erősítéssel, hogy a „Times“hez nincs semmi köze.

UJ POSTA

Páris, jan. 18. Tegnap délután 3 órakor tartatott meg a Mi-asszonyunk-egyházban a Tedeum, melyen a diplomatai testület s az összes főméltóságok jelen voltak. Ausztriai követ b. Hübner már pénteken üdvözlötte a császárt. A „Pays“ jelentése szerint kétségtelen, hogy az összeesküvők, a kiknek feje Orsini, kapcsolatban álltak a londoni menekültekkel. A merényletnél használt vetgolyók a néptömeg közül voltak hajtva. A „Presse“ szerint Victoria királynő s Albert hűtőszerecséltetőt irat érkezett a császári párhoz, s a Párisban levő idegenek is feliratot készítenek. A császár tegnap minden kíséret nélkül sétált az utcákra végig; este valamennyi színház világítva volt. A merénylők megsebesültek száma 119; a bűnrészesek közül már 30 van elfogva.

— Az állami testületek elnökei által a császár előtt tartott beszédek nagy jelentőségűek, mivel azokban a menekülteknek Londonból és Brüsszelből való eltávolítását egyhangulag csaknem világosan kéri. A császár viszonzá, hogy a diplomatai viszonyokban szokott mérsékletével nem fog felhagyni, de hozzátevé, hogy a törvényhozó testület oly rendszabályok teendők, melyek a köznyugalom megvédésére alkalmasak. Annyi bizonyos, hogy Párisban mindent megtesznek, hogy Angliától a menekültek kiutasítását megnyerjék.

Az angol lapok nagyrésze, bár pálcát tör is másként a franczianép és bohóságai felett,

mely kényuralom nélkül nem élhet, most egyiránt kárhoztatja a merénylet elkövetőit, s egész undorral fordul el az orgyilkosoktól. Sőt a „Post“ szégyennek tartja a nemzetre nézve, hogy ölben e veszedelmes rajongók összeesküvést szöhetnek dynastiájok és állami intézményeik ellen. Azonban szigorubb „idegen-törvény“, melyre a „Post“ kilátást nyújt, mindaddig nagy nehézségekkel jár, valámig az angol nép maga is alá nem veti magát a száraz-földi rendőri rendszernek, mi alig hihető. — Egyébiránt Orsini, az összeesküvés feje, nem is Londonban lakott, hanem Párisban, s a rendőrség előtt nem csak nevénél, hanem tulzó-democratiai érzületénél fogva is régóta ismeretes volt: szintugy megegyeznek abban minden tudósítások, hogy az eddig elfogott bűnrészesek éppen elleni Mazzininek, a kit lassusáig kárhoztattak, magukat pedig a „tett embereinek“ nevezik. Orsini tehát mint látszik a Mazzinien kívül egy új, amannal még tulzóbb propagandát alkotott.

Londonból írják, hogy John Russell mint szintén Sidney Herbert vonakodnak a Palmerston-kabinetet önbéleptökkel erősíteni. A „Morn. Post“ határozottan jelentilord Redcliffenek Stambulba rövid időn leendő visszatérését. Egy sürgöny szerint Redcliffe lakomát adott Londonban, s az ekkor tartott asztalbeszédében Reshid halálát az elhunyt nézve nagyon tiszteletteljes szavakban fájalta, kinyilatkoztatván egyszersmind, hogy magánügyeinek eligazítása után legott vissza fog térni Stambulba.

Bécsi börze. — Január 20-dikán. Erdélyi urberi papir 78. Magyar urberi papir 78½. Nemzeti kölcsön 84½. Arany 7½. (darabja 4 frt 50¼ kr.) Ezüst 53¼.

Felelős a szerkesztésért BERDE ÁRON.

Urbékkárpótlási tőke-utalványozás.

A zilah-megyei cs. k. törv. szék utján nov. 21-ről 1857. Ersekújvári Teréz, Kelemen Andrásnak zálnoki birtoka után 1548 ft 53¼ kr. urb. kárp. tőke és járuléka utalványozatik. A követelések beadandók idei mart. 15-ig. Tártyalási nap máj. 15-ke d. e. 9 órakor.

A kolozsvári cs. k. megyei törvényszék utján dec. 28-ról Wass Adám grófné, Sándor Berthának szamosfalvi, dezméri, sobolki, topa-szentkirályi, oláh-újfalusi birtoka után 5850 rft 27¼ kr. — János Rozália, Alsó Zsigmondának mező-pagocsaí és mező-rücsi birtoka után 5020 ft 29¼ kr. urb. kárp. tőke és járuléka utalványozatik. A követelések beadandók ezévi mart. 1-ig. Tártyalási nap máj. 4-ke d. e. 9 órakor.

A dézsi cs. k. megyei törvényszék utján dec. 5-ről 1857. Földvár Györgynek borlyásai, csepáni birtoka után 7197 ft 57¼ kr. urb. kárp. tőke és járuléka utalványozatik. A követelések beadandók f. évi mart. 6-ig. Tártyalási nap f. évi maj. 6-ka. d. e. 10 órakor.

A dézsi cs. k. megyei törvényszék utján dec. 24-ről Földvár Györgynek borlyásai és csepáni birtoka után 6197 ft 57¼ kr. urb.

kárp. tőke és járuléka utalványozatik. A követelések beadandók f. évi mart. 6-ig. Tártyalási nap f. évi maj. 6. d. e. 10 órakor.

A m.-vásárhelyi cs. k. megyei törv. szék utján nov. 21-ről 1851. Miskó Eszter Nagy Jánosnak babahalmi birtoka után 438 ft 15 kr. urb. kárp. tőke és járuléka utalványozatik. A követelések beadandók f. évi mart. 3-ig. Tártyalási nap f. évi maj. 6-ka d. e. 9 órakor.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(337) (2—10)

KÖLCSÖNT
gyorsan s jutányosan
erdélyi birtokra is esz-
közöl

Schelnert Nándor

több magas családok ügyigazgatója.
Lakik Bécsben, Schullergasse 403 sz. alatt.

(338) (2—3)

IDŐSB LUKÁCS JÁNOS

tisztelettel jelenti a nagyérdemű közönségnek, hogy Bécsből s külföldről érkezett választékos arany és ezüst ékszereket, árát az eredeti vételár megmutatása mellett 5½-nyi nyeresémmel, ezen felül kiszegődtött saját készítményű ezüst s arany műveket is állít elé.

Továbbá tisztelettel jelenti, hogy a kis-Mes-terutczában 148 szám alatti háza, mely 4 szoba, konyha, s pinczével ellátva — örök áron eladó. Boltja és lakása van Beiső-Szénutczában, 160 sz. alatt, 17-dik bolt.

(347) (2—3)

Haszonbéri hirdetés.

Melynél fogva bírré tétetik, hogy Véér Miklós urnak dézsi kerületben, Kódor helységében lévő szántó-, kaszáló-kertek és legelő, mintegy 392 hold földből álló tagosított rész-jószág,

(38)

NÖVÉNY-FOGPOR

G. J. POPP-tól,

Fogorvos s az Anatherin-szájviz sat. kiv. tulajdonosa.

E növény-fogpor aként tisztítja a fogakat, hogy naponkénti használatával által nemcsak a szokott, annyira kellemetlen borkó távolítatik el, de a fogak zomancza fejébb és gyöngédebb lesz; erősíti a foghúst, s ezáltal a már megromlott fogak épségét viszszaadja, és kellemes illattal a száj legroszszabb szagát is eltávolítja.

Egy skatulya ára 36 kr. p. p. Található Kolozsvárt Wolff J. gyógyszerüzében és Tordán Wolff Gábornál.

mely Dézstől fél-, Sz-Ujvartól másfél órányi távolságra esik, nemkülönben szomszéd helység Szekeres-Törpénben ugyancsak tagosított rész-józága, mely jelenleg árendában van, még két évig, a két jószágból kész pénzül bejövő 995 váltó rítokkal együtt, négy, avagy hat évek-re haszonbérbe kiadó, 1-ső apriltól kezdve. Értekezni lehet íranta biztos Fráter Farkas ural Kodorban helyt, avagy levél által. Dézsre küldve posta utján.

(336) (2—3)

GRÓSZ KÁROLY

fogművész és Murphy urnak, az orosz csár ő felsége fogorvosának volt segédje a t. c. közönséggel egész tisztelettel tudatja, miszerint ő egész aprilis végéig Kolozsvárt mulatni szándékozik, (ugy mint annak előtte is) mindennemű szakjába vágó műtéseket és munkálatokat, ugyanint: vendégfogak vagy egész harapás (gebiss: tételét, nem különben az odvas fogaknak kitöltését, szuvasoknak takarítását, és ifjú egyéneknek foggyenesítését magára vállalja, és a legújabb modorokat követvén, azokat a t. cz. közönség tökéletes meglegedésére teljesítheti reméli.

Lakása Dietrich Samu kereskedő ur házában a piacon, 277 szám alatt, 2 díkeme-telen, honnalálható délután 2—5 óra közt.

(10)

MOLL SEIDLITZI POR.

Az utolsó párisi világműkiállításán a hivatalos Wiener-Zeitung szerint minden hasonló házi orvosszerek felett **egyes-egyedül** méltott **jutalom-médallere**, s a nemzetközi bíróság ezen souverain ítélete által megegyeztetlenül bizonyítvány van adva arról, hogy ezen készítmény minden kül- és belföldi fly-szerű készítményeket jószágával és becességével felülmul.

Egyedüli központi szállító raktár: Bécsben a Gólya cimerű gyógyszerár, „Tuchlauben, a Wandl-hotell-l szemben.“

Egy bepecsételt satul ára: **1 ft 12 kr. p. p.**, a melyhez pontos haszná-lásmódi utasítás van mellékelve, különböző nyelveken

Főraktár Kolozsvárt: RITTER TRAUGOTT özvegye gyógyszer-tára, b. Monostorutczában, Szászvároson SPECH gyógyszerésznel, Bes-terczén SZONGOTT, Déván BÜCHLERNÉL.

Ezen Seidlitz-porok, melyeket mindenütt számtalan példák és hosszas tapasztalás oly hasznosnak talált, hogy azok hirt a birodalom határait túlszárnyalta. Hogy MOLL-féle Seidlitz-porok minő győgyerővel bírnak jelesen a gyomorhajokban és szorulásokban, hogy minő segélyt nyújt a májbajokban, szorulásokban, aranyérben, szédülésben, szivdobogásban, vértolulásban, gyomorgöröcsben, nyálkakörségben s különböző női betegségekben, azt megállapított tények bizonyítják, és számtalan ingerlékeny személyeknek nyújtott lenyeges könnyűlést és új tetterőt ezen szerek okos használatá.

Ugyan ott mindig kapható: Csuka-máj olaj (Darrsch Leberthran-öl).

(309)

Krombholz orvostudor

GYOMOR-LIKÓRE

(Krombholziana)

E likör a legújabb vegytani vizsgálatok nyomán győgyerejű virágokból, gyökerekből és füvekből lepárolt szeszes folyadék; feltalálta a gyógytudományra nézve korán lett első nagy-ságu csillag, aprágai orvosi klinika tanára és elsőorvosa, Krombholz Gyula orvostudor.

Ez oly szerencsésen össze elegyített vegyületgyőgyerejű növényekből készült, és különösen az emésztő szervekre igen jó hatású, ajánlható pedig tódós kísérőnek vadászaton, hegységi kirándulásokon és uton, és mint gyomormelegítő igen jótékonyan foly bé az egészségre.

Egy üveg ára 30 kr. p. p. két üveg bepakolása ára 10 kr. p. p.

Kolozsvárt kapható KOZAK EDUARD „Katona“ című fűszerkereskedésében.

(6—6)